

Redakcja

Jacek Gudowski

Elżbieta Stan-Stanik

Współpraca

Robert Bełczącki, Radosław Cebeliński,
Mateusz Grochowski, Przemysław Gumiński,
Radosław Nowaczewski, Maciej Plaskacz,
Małgorzata Sekuła-Leleno,
Arkadiusz Turczyn, Andrzej Zielony

UCHWAŁY

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Radomiu postanowieniem z dnia 14 maja 2010 r., IV Ca 392/10, zagadnienia prawnego:

„Czy biuro podróży ponosi odpowiedzialność za szkodę niemajątkową wyrażającą się w »zmarnowaniu urlopu« na podstawie art. 11a ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku o usługach turystycznych (Dz.U. z 2004 r. Nr 223, poz. 2268 ze zm.), bądź na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c.?”

podjął uchwałę:

Przepis art. 11a ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych (jedn. tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 223, poz. 2268 ze zm.) może być podstawą odpowiedzialności organizatora turystyki za szkodę niemajątkową klienta w postaci tzw. zmarnowanego urlopu.

*(uchwała z dnia 19 listopada 2010 r., III CZP 79/10, J. Gudowski,
M. Romańska, J. Kremer)*

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Krakowie postanowieniem z dnia 31 marca 2010 r., II Cz 2132/09, zagadnienia prawnego:

„Czy notariusz przy dokonywaniu czynności poświadczenia własnoręczności podpisu pod oświadczeniem sporządzonym w języku obcym ma obowiązek badania zgodności z prawem treści złożonego oświadczenia?”

podjął uchwałę:

Przy dokonywaniu czynności poświadczenia własnoręczności podpisu na dokumencie notariusz nie ma obowiązku badania zgodności z prawem treści tego dokumentu.

(uchwała z dnia 19 listopada 2010 r., III CZP 82/10, J. Gudowski, M. Romańska, J. Kremer)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Poznaniu postanowieniem z dnia 11 czerwca 2010 r., XV Cz 1514/09, zagadnienia prawnego:

„Czy w budynku, który obejmuje tylko jeden samodzielny lokal, można ustanowić odrębną własność tego lokalu?”

podjął uchwałę:

W budynku, który obejmuje tylko jeden lokal, nie można ustanowić odrębnej własności tego lokalu.

(uchwała z dnia 19 listopada 2010 r., III CZP 85/10, J. Gudowski, M. Romańska, J. Kremer)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Szczecinie postanowieniem z dnia 19 maja 2010 r., II Cz 395/10, zagadnienia prawnego:

„Czy dopuszczalna jest droga sądowa w sprawie o ustalenie nieistnienia należności wynikającej z administracyjnego tytułu wykonawczego wystawionego w związku z nieuiszczeniem dodatkowej opłaty za nieopłacony postój w strefie płatnego parkowania o jakiej mowa w art. 13f ustawy z dnia 21 marca 1985 r. „o drogach publicznych?”

podjął uchwałę:

W sprawie o ustalenie nieistnienia należności stwierdzonej administracyjnym tytułem wykonawczym wystawionym w związku z nieuiszczeniem opłaty dodatkowej za postój w strefie płatnego parkowania (art. 13f ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych, jedn. tekst: Dz.U. z 2007 r. Nr 19, poz. 115 ze zm.) droga sądowa jest niedopuszczalna.

(uchwała z dnia 19 listopada 2010 r., III CZP 88/10, J. Gudowski, M. Romańska, J. Kremer)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Gliwicach postanowieniem z dnia 14 lipca 2010 r., III Ca 343/10, zagadnienia prawnego:

„Czy skuteczne złożenie wniosku o wyjawienie majątku stanowi w rozumieniu art. 123 § 1 pkt 1 k.c. czynność przedsięwziętą bezpośrednio w celu zaspokojenia roszczenia i czy przerywa ono bieg przedawnienia?”
podjął uchwałę:

Złożenie wniosku o nakazanie dłużnikowi wyjawienia majątku (art. 913 i nast. k.p.c.) nie przerywa biegu przedawnienia roszczenia stwierdzonego prawomocnym orzeczeniem sądu.

(uchwała z dnia 19 listopada 2010 r., III CZP 92/10, J. Gudowski, M. Romańska, J. Kremer)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Lublinie postanowieniem z dnia 22 lipca 2010 r., II Ca 48/10, zagadnienia prawnego:

„Czy w sprawie o rozgraniczenie nieruchomości sąd drugiej instancji związany jest zakresem zaskarżenia wskazanym w apelacji, jeżeli zakres ten odnosi się jedynie

do rozstrzygnięcia o rozgraniczeniu nieruchomości tylko na pewnym odcinku granicy, będącej przedmiotem całego rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji?”

podjął uchwałę:

W sprawie o rozgraniczenie nieruchomości sąd drugiej instancji nie jest związany wskazanym w apelacji zakresem zaskarżenia, obejmującym tylko fragment granicy, która była przedmiotem rozgraniczenia.

(uchwała z dnia 19 listopada 2010 r., III CZP 97/10, J. Gudowski, M. Romańska, J. Kremer)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Szczecinie postanowieniem z dnia 22 kwietnia 2010 r., I ACa 61/10, zagadnienia prawnego:

„Czy użytkownikowi wieczystemu nieruchomości przysługuje roszczenie z art. 124 ust. 5 u.g.n. w sytuacji, gdy tylko część oddanego w użytkowanie gruntu została zajęta pod budowę infrastruktury technicznej, wykluczającej dotychczasowe użytkowanie nieruchomości, a w przypadku odpowiedzi pozytywnej czy Skarb Państwa jest uczestnikiem koniecznym takiego postępowania ze względu na fakt, że na jego rzecz następuje nabycie prawa, nawet wówczas, gdy jest on właścicielem nieruchomości?”

podjął uchwałę:

Roszczenie przewidziane w art. 124 ust. 5 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (jedn. tekst: Dz.U. 2010 r. Nr 102, poz. 651, ze zm.) przysługuje użytkownikowi wieczystemu także wtedy, gdy tylko część oddanego w użytkowanie gruntu została zajęta pod budowę infrastruktury technicznej, wykluczającej jego dotychczasowe użytkowanie; roszczenie to może być dochodzone jedynie przeciwko Skarbowi Państwa.

(uchwała z dnia 25 listopada 2010 r., III CZP 81/10, K. Zawada, M. Kocon, H. Wrzeszcz)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Kielcach postanowieniem z dnia 2 czerwca 2010 r., II Ca 552/10, zagadnienia prawnego:

„Czy w sytuacji, gdy przy określaniu wartości nieruchomości przy zawieraniu umowy zamiany na podst. art. 15 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (jedn. tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 261, poz. 2603 ze zm.) pominięto należny podatek od towarów i usług, właścicielowi nieruchomości, przy określaniu wartości której nie uwzględniono podatku od towarów i usług przysługuje na podstawie art. 15 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (jedn. tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 261, poz. 2603 ze zm.) w zw. z art. 56 k.c. roszczenie o zapłatę różnicy wartości przeciwko właścicielowi nieruchomości, przy określaniu wartości której uwzględniono podatek od towarów i usług?”
podjął uchwałę:

Będącej podatnikiem podatku od towarów i usług stronie umowy zamiany, do której ma zastosowanie art. 15 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (jedn. tekst: Dz.U. z 2010 r. Nr 102, poz. 651 ze zm.), nie przysługuje na podstawie tego przepisu w związku z art. 56 k.c. roszczenie wobec kontrahenta o zapłatę kwoty równej podatkowi od towarów i usług, obliczonemu od wartości świadczenia kontrahenta, jeżeli w umowie nie zastrzeżono zapłaty tej kwoty.

(uchwała z dnia 25 listopada 2010 r., III CZP 83/10, K. Zawada, M. Kocon, H. Wrzeszcz)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy Sąd Gospodarczy w Białymstoku postanowieniem z dnia 25 czerwca 2010 r., VII Ga 100/10, zagadnienia prawnego:

„Czy zbycie przez współnika spółki z ograniczoną odpowiedzialnością dotychczas posiadanych udziałów, po nabyciu prawa pierwszeństwa do objęcia

nowych udziałów w podwyższonym kapitale zakładowym, uniemożliwia wspólnikowi wykonanie tego prawa w sytuacji, gdy oświadczenie dotychczasowego wspólnika o objęciu udziałów złożone zostało przed datą zawarcia ze spółką umowy zbycia dotychczasowych udziałów i gdy przedstawienie spółce tego oświadczenia w wymaganej formie nastąpiło wprawdzie w dacie wyznaczonej do wykonania prawa pierwszeństwa, lecz po dacie zawarcia umowy zbycia udziałów?”

podjął uchwałę:

Do oświadczenia wspólnika o objęciu udziałów w podwyższonym kapitale zakładowym ma zastosowanie art. 61 § 1 zdanie pierwsze k.c.

W braku odmiennego zastrzeżenia rozporządzenie przez wspólnika na rzecz spółki wszystkimi swymi udziałami w celu ich umorzenia powoduje przejście na spółkę także przysługującego wspólnikowi prawa pierwszeństwa objęcia nowych udziałów w podwyższonym kapitale zakładowym spółki.

(uchwała z dnia 25 listopada 2010 r., III CZP 84/10, K. Zawada, M. Kocon, H. Wrzeszcz)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Olsztynie postanowieniem z dnia 24 czerwca 2010 r., IX Cz 242/10, zagadnienia prawnego:

„Czy zawieszenie postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela po zakończeniu przetargu i postanowieniu sądu, wydanym w trybie art. 988 § 2 k.p.c., o wstrzymaniu wydania postanowienia co do udzielenia przybicia, stanowi przeszkodę w wydaniu postanowienia o udzieleniu przybicia na rzecz licytanta, który zaoferował najwyższą cenę?”

podjął uchwałę:

Zawieszenie postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela po zakończeniu przetargu i wstrzymaniu przez sąd wydania postanowienia co do udzielenia przybicia stanowi przeszkodę do wydania postanowienia o udzieleniu przybicia.

*(uchwała z dnia 25 listopada 2010 r., III CZP 89/10, K. Zawada, M. Kocon,
H. Wrzeszcz)*

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Krakowie postanowieniem z dnia 27 kwietnia 2010 r., I ACa 314/10, zagadnienia prawnego:

„Czy w sprawie o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego, w oparciu o art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c., dopuszczalna jest w świetle art. 843 § 3 k.p.c. zmiana podstawy powództwa poprzez złożenie pozwanemu w toku procesu nowego, innego niż w pozwie, oświadczenia o potrąceniu wierzytelności powstałej dopiero w trakcie procesu, ze skutkiem umorzenia wierzytelności objętej tytułem wykonawczym, w sytuacji, gdy wcześniejsze potrącenie dokonane poprzez złożenie oświadczenia w pozwie okazało się bezskuteczne?”

podjął uchwałę:

W sprawie o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności na podstawie art. 840 § 2 pkt 2 k.p.c. dopuszczalne jest powołanie nowej podstawy powództwa, polegającej na złożeniu oświadczenia o potrąceniu z wierzytelnością egzekwowaną powstałej dopiero w toku procesu wierzytelności wzajemnej, także wówczas, gdy zgłoszony w pozwie zarzut potrącenia okazał się bezskuteczny.

*(uchwała z dnia 25 listopada 2010 r., III CZP 91/10, K. Zawada, M. Kocon,
H. Wrzeszcz)*

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Rzecznika Praw Obywatelskich we wniosku z dnia 1 lutego 2010 r., RPO-639565-IV-10/ST, zagadnienia prawnego:

„Czy wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka stwierdzający naruszenie prawa do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy przez sąd, gwarantowanego

przez art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.), stanowi podstawę do żądania wznowienia postępowania z powodu jego nieważności (art. 401 pkt 2 k.p.c.) czy też stanowi on stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (art. 417¹ § 2 zd. 1 k.c.) uzasadniające żądanie naprawienia szkody?”
 podjął uchwałę:

Ostateczny wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, w którym stwierdzono naruszenie prawa do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy przez sąd, zagwarantowanego w art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej dnia 4 listopada 1950 r. w Rzymie (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.), nie stanowi podstawy wznowienia postępowania cywilnego

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 30 listopada 2010 r., III CZP 16/10, T. Ereciński, J. Gudowski, Z. Hajn, H. Pietrkowski, J. Strusińska-Żukowska, T. Wiśniewski, A. Wróbel)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny we Wrocławiu postanowieniem z dnia 11 sierpnia 2010 r., I ACa 719/10, zagadnienia prawnego:

„Czy na gruncie przepisów o deliktowej odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa akcjonariusz spółki akcyjnej jest uprawniony do dochodzenia naprawienia poniesionej przez niego szkody, polegającej na spadku (utracie) wartości akcji w wyniku wyrządzenia szkody spółce akcyjnej wydaniem i wykonaniem nieostatecznej decyzji podatkowej, następnie uchylonej w toku instancji?”

odmówił podjęcia uchwały

(postanowienie z dnia 25 listopada 2010 r., III CZP 95/10, K. Zawada, M. Kocon, H. Wrzeszcz)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Białymstoku postanowieniem z dnia 10 czerwca 2010 r., I ACa 127/10, zagadnienia prawnego:

„Czy skorzystanie przez strony niezadowolone z rozstrzygnięcia Komisji Prawa Autorskiego, o którym mowa w art. 108 ust. 5 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. 2006 Nr 90 poz. 631) z prawa wniesienia powództw do właściwych sądów okręgowych, stosownie do art. 108 ust. 7 tej ustawy uzasadnia odrzucenie jednego z tych pozwów w sytuacji, gdy doręczenia obu tych pozwów miały miejsce w tej samej chwili (art. 192 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c.)?”

odmówił podjęcia uchwały

(postanowienie z dnia 26 listopada 2010 r., III CZP 87/10, M. Wysocka, J. Frąckowiak, M. Romańska)

ZAGADNIENIA PRAWNE PRZEDSTAWIONE DO ROZSTRZYGNIĘCIA

III CZP 112/10

„1. Czy art. 160 k.p.a. w związku z art. 5 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 162, poz. 1692) znajduje zastosowanie do roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej przez wydanie przed dniem 1 września 2004 r. ostatecznych decyzji administracyjnych, których nieważność bądź wydanie z naruszeniem art. 156 § 1 k.p.a. zostały stwierdzone po tej dacie?

2. W razie udzielenia odpowiedzi pozytywnej na pytanie pierwsze - czy w stanie rzeczy, o którym mowa w tym pytaniu, przedawnienie roszczenia o naprawienie szkody jest regulowane przez art. 160 § 6 k.p.a., a w szczególności, czy rozpoczyna ono bieg od dnia, w którym stała się ostateczna decyzja stwierdzająca nieważność decyzji administracyjnej lub jej wydanie niezgodnie z prawem?”

3. Czy w świetle wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 września 2003 r., K 20/02 (OTK 2003, nr 7A, poz. 76; sentencja publ.: Dz.U. z 2003 r. Nr 170, poz. 1660), art. 160 § 1 k.p.a. stosuje się do korzyści utraconych od dnia wejścia w życie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, to znaczy od dnia 17 października 1997 r., na skutek wydania przed tym dniem ostatecznej decyzji administracyjnej?”

(postanowienie składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia 2010 r., III CZP 4/10, H. Pietrkowski, S. Dąbrowski, J. Frąckowiak, J. Górski, A. Górski, W. Katner, B. Myszka)

Przyczyną wątpliwości odzwierciedlonych w przedstawionym zagadnieniu prawnym stała się możliwość zakwalifikowania jako przewidzianych w art. 5 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych

ustaw (Dz.U. Nr 162, poz. 1692) zdarzeń i stanów prawnych powstałych przed dniem jej wejścia w życie albo działań polegających jedynie na wydaniu decyzji administracyjnej z naruszeniem art. 156 § 1 k.p.a., albo łącznie z wydaniem tzw. decyzji nadzorczej, tj. decyzji administracyjnej stwierdzającej nieważność tej pierwszej decyzji, ewentualnie jej wydanie z naruszeniem art. 156 § 1 k.p.a.

Przedstawiając zagadnienie pełnemu składowi Izby Cywilnej, wskazano, że za pierwszym z tych rozwiązań przemawiają: po pierwsze, wyniki wykładni językowej, po drugie, postulat wynikający z zasady stanowiącej, że do stosunków prawnych powstałych przed wejściem w życie ustawy nowej stosujemy prawo dotychczasowe, zgodnie z którym to postulatem nie można obciążać zobowiązanego do odszkodowania z tego tylko powodu, że nowe prawo stawia mu wymagania, do których nie mógł się zastosować w momencie popełnienia czynu, oraz po trzecie, cel lepszego zabezpieczenia interesów poszkodowanego, który nie musiałby obawiać się, że jego roszczenie na podstawie art. 442 albo art. 442¹ k.c. ulegnie przedawnieniu po upływie 10 lat od wydania decyzji naruszającej art. 156 § 1 k.p.a., skoro z mocy art. 5 wspomnianej ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. zastosowanie znajdzie wówczas art. 160 § 6 k.p.a. przewidujący trzyletni termin przedawnienia liczony do dnia, w którym decyzja nadzorcza stała się ostateczna.

Za drugim natomiast rozwiązaniem przemawiają: po pierwsze, uzależnienie możliwości dochodzenia naprawienia szkody od istnienia prejudykatu jakim jest ostateczna decyzja nadzorcza, po drugie, postulat realizacji zasady wyrażonej w art. XLIX przep. wpraw. k.c., według której do zobowiązań powstałych przed dniem wejścia w życie ustawy nowej stosuje się przepisy ustawy nowej, jeżeli chodzi o skutki prawne zdarzeń, które nastąpiły po dniu wejścia w życie ustawy nowej, a które nie są związane z istotą stosunku prawnego, co w odniesieniu do zobowiązania do naprawienia szkody wyrządzonej decyzją wydaną z naruszeniem art. 156 § 1 k.p.a. przejawia się w tym, że decyzja nadzorcza nie jest związana z istotą takiego zobowiązania, a co za tym idzie takie skutki decyzji nadzorczej jak tryb dochodzenia takiego zobowiązania i chwila jego wymagalności, a w konsekwencji przedawnienie, podlegałyby ustawie nowej, oraz po trzecie, dominujące w orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego stanowisko, że jeżeli ostateczna decyzja nadzorcza wydana została po dniu 31 sierpnia 2004 r., nie ma zastosowania art. 160 § 4 k.p.a.,

przewidujący dla roszczenia o naprawienie szkody w pierwszej kolejności drogę przed organem administracyjnym.

Przyjęcie drugiego rozwiązania musi wywołać wątpliwości odnoszące się do kwestii przedawnienia zobowiązania do naprawienia szkody wyrządzonej wydaniem decyzji z naruszeniem art. 156 § 1 k.p.a., jeśli bowiem uznać, że zobowiązanie takie jest typowym zobowiązaniem z czynu niedozwolonego, to na podstawie art. 417¹ § 2 w związku z art. 442 albo 442¹ k.c. ulegnie przedawnieniu z upływem trzech lat od dnia, w którym uprawniony dowiedział się, że decyzja wydana z naruszeniem art. 156 § 1 k.p.a. wyrządziła mu szkodę i nie później niż z upływem dziesięciu lat od dnia, w którym decyzja ta stała ostateczna. To zaś skutkowałoby: po pierwsze, odejściem od utrwalonej w prawie polskim i wyrażonej w art. 160 § 6 k.p.a. zasady przewidującej trzyletni termin przedawnienia dla takich zobowiązań, po drugie, naruszeniem konstytucyjnego prawa do wynagrodzenia szkody wyrządzonej bezprawnym działaniem władz publicznych, gdyż uwzględniając to, że dopiero istnienie ostatecznej decyzji nadzorczej skutkuje wymagalnością takiego zobowiązania, możliwa byłaby sytuacja, że zobowiązanie takie ulegnie przedawnieniu zanim jeszcze stanie się wymagalne, a po trzecie, naruszeniem konstytucyjnej zasady równości, skoro poszkodowani, wobec których decyzje nadzorcze stały się ostateczne po dniu 1 września 2004 r., byłiby narażeni na oddalenie powództwa ze względu na przedawnienie, w przeciwieństwie do poszkodowanych, wobec których decyzje nadzorcze stały się ostateczne przed tym dniem.

Za uznaniem natomiast, że zobowiązanie takie nie jest typowym zobowiązaniem z czynu niedozwolonego i nie podlega przedawnieniu według art. 442 albo 442¹ k.c. przemawia: po pierwsze to, że jego realizacja uzależniona została od istnienia prejudykatu, podobnie jak w przypadku zobowiązania do naprawienia szkody wyrządzonej niezgodnym z prawem prawomocnym orzeczeniem sądowym, do którego ani 442 ani 442¹ k.c. nie mają zastosowania, oraz po drugie, postulat uniknięcia paradoksu polegającego na uznaniu za przedawnione zobowiązania, które nie stało się jeszcze wymagalne.

Wskazano też, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego uwidoczniła się rozbieżność co do wykładni wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 września 2003 r., stwierdzającego niezgodność art. 160 § 1 k.p.a. z art. 77 ust. 1 Konstytucji w części ograniczającej odszkodowanie za niezgodne z prawem działanie organu

władzy publicznej do rzeczywistej szkody i przewidującego, że wyrok ten ma zastosowanie do szkód powstałych od dnia 17 października 1997 r. Problematiczne jest to, czy po tym dniu musi zaistnieć jedynie szkoda w postaci utraconej korzyści, czy po tym dniu musi być wydana także decyzja będącej źródłem takiej szkody.

R.B.

*

III CZP 114/10

„1. Czy w sprawie o eksmisję z lokalu mieszkalnego zachodzi po stronie pozwanej współuczestnictwo jednolite (art. 73 § 2 k.p.c.) rodzica i pozostających pod jego władzą rodzicielską małoletnich dzieci?

2. w przypadku odpowiedzi pozytywnej na powyższe pytanie – czy zaskarżenie przez powodów wyroku Sądu I instancji w części oddalającej powództwo o eksmisję z lokalu mieszkalnego w stosunku do małoletnich dzieci skutkuje zaskarżeniem tego wyroku także w stosunku do pozwanego rodzica, choćby powództwo w stosunku do niego zostało uwzględnione?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Łomży z dnia 21 października 2010 r., I Ca 217/10; J. Wyszyński, E. Dąbrowski, M. Szymanowski)

Zagadnienie przedstawione zostało w związku z apelacją powodów od wyroku zasądającego powództwo o opróżnienie lokalu względem byłego małżonka jednego z powodów i oddalającego je względem małoletnich dzieci tego powoda na podstawie art. 87 k.r.o. i art. 5 k.c. Sąd drugiej instancji powziął wątpliwość co do tego, czy w świetle art. 14 i 15 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (jedn. tekst: Dz.U. z 2005 r. Nr 31, poz. 266, ze zm.) należy przyjąć, że w rozpoznawanej sprawie po stronie pozwanych zaistniało współuczestnictwo jednolite. W takim wypadku art. 5 k.c. musiałby znaleźć zastosowanie wobec każdego z powodów i pozwanych, do czego brakuje podstaw w stosunku do powoda, który nie jest rodzicem małoletnich pozwanych, oraz wobec pozwanego, który był małżonkiem drugiego z powodów. Rzecz ma się podobnie z art. 87 k.r.o., który nie miał

zastosowania względem powoda niebędącego rodzicem małoletnich pozwanych. Gdyby zaś przyjąć stanowisko przeciwne, to w okolicznościach rozpoznawanej sprawy wykonanie wyroku sądu pierwszej instancji wymagałoby wszczęcia odrębnego postępowania na podstawie art. 109 k.r.o., wykonanie zaś wyroku nakazującego opróżnienie lokalu nie powinno być uzależnione od działań innych niż przewidziane w postępowaniu egzekucyjnym.

R.B.

*

III CZP 115/10

„Czy za dzień uiszczenia opłaty sądowej wnoszonej za pośrednictwem polskiej placówki pocztowej należy uznać dzień dokonania jej wpłaty w urzędzie pocztowym czy dzień uznania rachunku bankowego prowadzonego dla sądu?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 9 września 2010 r., XXIII Gz 526/10, J. Stępień-Kordiał, D. Kozarzewska, B. Litwiniec)

Sąd drugiej instancji wskazał, że z orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, iż w razie uiszczenia opłaty sądowej w drodze polecenia przelewu bankowego, za dzień jej uiszczenia uznaje się dzień przyjęcia polecenia przelewu przez bank prowadzący rachunek dla zlecającego, jeżeli w terminie do uiszczenia opłaty na rachunku zlecającego istniało pokrycie. W ocenie tego Sądu problematyczne jest to, czy regułę taką należy stosować również w przypadku placówek pocztowych.

R.B.

*

III CZP 116/10

„Czy niewskazanie przez gminę w postępowaniu egzekucyjnym dotyczącym opróżnienia lokalu mieszkalnego – pomieszczenia tymczasowego, o którym mowa w art. 1046 § 4 k.p.c. w sytuacji wykonania przez komornika obowiązków określonych w § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 stycznia 2005 r. w sprawie szczegółowego trybu

postępowania w sprawach o opróżnienie lokalu lub pomieszczenia albo o wydanie nieruchomości oraz szczegółowych warunków, jakim powinno odpowiadać tymczasowe pomieszczenie (Dz.U. z 2005 r. Nr 17, poz. 155) – może rodzić po stronie gminy odpowiedzialność odszkodowawczą wobec właściciela lokalu objętego egzekucją, w szczególności opartą o art. 417 § 1 k.c.?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 14 października 2010 r., II Ca 1134/10, A. Koźlińska, B. Tabaka, G. Buła)

Sąd Okręgowy zauważył, że za przyjęciem istnienia obowiązku odszkodowawczego gminy za niewskazanie pomieszczenia tymczasowego przemawiają względy aksjologiczne sprowadzające się do wyważenia względów humanitarnych ochrony przed bezdomnością i ochrony prawa własności. Odwołując się do zasad przydzielania lokalu socjalnego na podstawie ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (jedn. tekst: Dz.U. z 2005 r. Nr 31, poz. 266 ze zm.), Sąd wskazał, że skoro nie jest możliwa eksmisja na bruk, to kosztów takiej decyzji nie mogą ponosić właściciele lokali, a zadaniem gminy jest kształtowanie polityki mieszkaniowej. Artykuł 1046 § 4 k.p.c. skierowany jest do komornika, lecz uznanie, że nie jest z nim związany spoczywający na gminie obowiązek dostarczenia pomieszczenia tymczasowego, skutkowałoby ograniczeniem praw wierzycieli, ponieważ bez wskazania pomieszczenia tymczasowego eksmisja nie jest możliwa.

Jednakże obowiązek gminy unormowany w tym przepisie nie jest jasny i jednoznaczny; brak wskazań co do okresu zajmowania pomieszczeń tymczasowych, które nie mogą być wynajmowane na czas nieoznaczony i nie ma podstaw prawnych do określania wysokości czynszu. Nie są też uregulowane zasady dochodzenia roszczeń odszkodowawczych przez właścicieli lokali, których opróżnienie w drodze egzekucji zostało wstrzymane do czasu wskazania pomieszczenia tymczasowego. Mając na względzie zasadę legalizmu, brak wskazanych norm prawnych podaje w wątpliwość to, czy gminy mają nie tylko faktyczną, ale i prawną możliwość wskazania pomieszczenia tymczasowego. Konieczne jest nie tylko samo wskazanie pomieszczenia, ale również określenie warunków jego zajmowania. Brak konkretyzacji obowiązku powoduje, że nie jest możliwe przypisanie bezprawności gminie

i w rezultacie ponoszenie przez gminę odpowiedzialności odszkodowawczej za niewskazanie pomieszczenia tymczasowego.

A.T.

*

III CZP 117/10

„Czy wykazanie dokumentem urzędowym lub prywatnym zgody małżonka dłużnika, o którym mowa jest w art. 787 k.p.c. może polegać na posłużeniu się domniemaniem faktycznym co do ustalenia faktu zgody na podstawie treści tego dokumentu?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 27 października 2010 r., V ACz 712/10, I. Wilk, U. Bożałkińska, B. Kurzeja)

Sąd Apelacyjny podniósł, że przesłanki warunkujące uwzględnienie wniosku wierzyciela w zakresie nadawania klauzuli wykonalności przeciwko małżonkowi dłużnika należy interpretować ściśle, ponieważ jest to uregulowanie szczególne. Na wierzycielu spoczywa obowiązek wykazania dokumentem urzędowym lub prywatnym, że małżonek dłużnika wyraził zgodę na dokonanie czynności prawnej, z której wynika wierzytelność. Z obowiązkiem udokumentowania zgody należy zrównać te stany faktyczne, w których fakt wyrażenia zgody jest niewątpliwy (wynika wprost z dokumentu), a nie tylko możliwy w świetle obowiązujących norm prawnych. Od wierzyciela wymagane jest wykazanie, a nie tylko uwiarygodnienie zgody bazujące na domniemaniu.

Wątpliwość powstaje w przypadku zgody udzielonej ustnie lub w sposób dorozumiany, na udzielenie której wskazuje tylko treść dokumentu urzędowego lub prywatnego. Należy mieć na względzie, że postępowanie klauzulowe, o którym mowa w art. 787 k.p.c., jest uproszczoną formą uzyskiwania tytułu wykonawczego przeciwko małżonkowi dłużnika i powinno pozwolić wierzycielowi uniknąć konieczności pozywania równocześnie dłużnika i jego małżonka. Nie jest przy tym wymagane, w odróżnieniu od zgody tzw. „obligatoryjnej” uzależniającej ważność czynności prawnej, aby zgoda została wyrażona w określonej formie szczególnej.

Postępowanie klauzulowe ma charakter incydentalny, co rodzi wątpliwość, czy mogą mieć do niego zastosowanie normy postępowania dowodowego, a w szczególności, czy na podstawie art. 231 k.p.c. sąd może uznać za wykazane fakty mające istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, jeśli wniosek taki można wywieść z innych faktów. Jeżeli tak, to wierzyciel wtedy mógłby wykazywać zgodę małżonka posiłkując się domniemaniami faktycznymi, gdyby nie było bezpośredniego środka dowodowego (dokumentu urzędowego lub prywatnego). Możliwe byłoby ustalenie, że skoro pełnomocnik dłużnika będący małżonkiem dłużnika, działając w granicach umocowania, złożył oświadczenie woli w imieniu dłużnika co do zaciągnięcia określonego zobowiązania, to należy domniemywać, że małżonek dłużnika wyraził też zgodę na zaciągnięcie tego zobowiązania; w ocenie Sądu Apelacyjnego pozostaje to w zgodzie z realiami życia i obrotu gospodarczego.

A.T.

*

III CZP 118/10

1. „Czy jeżeli nieruchomości stanowi współwłasność, u podstaw której legło spadkobranie, a następnie nabycie od jednego ze spadkobierców udziału w prawie własności nieruchomości – zniesienie współwłasności tej rzeczy powinno nastąpić na podstawie art. 210 i nast. k.c., według przepisów o dziale spadku, czy też w połączonym postępowaniu o zniesienie współwłasności i dział spadku (art. 689 k.p.c.)?”

2. W przypadku uznania, że zniesienie współwłasności nieruchomości, w sytuacji opisanej w pytaniu pierwszym, powinno nastąpić według przepisów o dziale spadku – czy nabywca udziału w prawie własności tej rzeczy jest uprawniony do żądania działu spadku (częściowego działu spadku), obejmującego przedmiotową nieruchomości?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Tarnowie z dnia 16 września 2010 r., I Ca 149/10, W. Zachara, W. Grajdura, M. Sadecki)

Sąd Okręgowy zauważył, że gdy rzecz jest przedmiotem współwłasności

kilkunastu osób ze względu na spadkobranie i jednocześnie innych osób, ze względu na nabycie udziałów we własności nieruchomości od niektórych ze spadkobierców, trudność sprawia ocena, w jaki sposób nabywcy udziałów mogą wyjść ze współwłasności.

Z jednej strony możliwe wydaje się złożenie wniosku o zniesienie współwłasności na podstawie art. 210 k.c., pomimo istnienia współwłasności „mieszanej”. Nabywca udziału we własności nieruchomości zyskuje wobec innych współwłaścicieli uprawnienia określone w art. 199 i nast. k.c. Tezę tę uzasadnia również konstytucyjna ochrona własności. Brak natomiast wyraźnej regulacji prawie spadkowym, która wyłączałaby dopuszczalność żądania zniesienia współwłasności.

Z drugiej strony, jeżeli współwłasność powstała w wyniku spadkobrania, to jej zniesienie zawsze powinno następować według norm regulujących dział spadku, niezależnie od tego, czy w międzyczasie doszło do zbycia przez niektórych spadkobierców udziałów w prawie własności rzeczy stanowiącej składnik masy spadkowej. Nabywca udziału w prawie własności określonej rzeczy nie może domagać się zniesienia współwłasności tej rzeczy, a wyłącznie spadkobierca lub nabywca udziału w spadku wstępujący w prawa spadkobiercy może wystąpić z wnioskiem o dział spadku.

Sąd Okręgowy doszedł do wniosku, że rozwiązanie przedstawionego problemu wiąże się z analizą, czy zainicjowane przez nabywcę udziału we własności przedmiotu należącego do spadku postępowanie o zniesienie współwłasności nie powinno być obligatoryjnie połączone z częściowym działem spadku. Wpływa na to zarówno ograniczenia w rozporządzaniu udziałem w rzeczy należącej do spadku, jak i rezultat postępowania w postaci rozwiązania stanu wspólności rzeczy istniejący między współspadkobiercami. Ponadto konieczne jest zapewnienie spadkobiercom możliwości zgłaszania wniosków, dla których wyłącznie właściwym jest postępowanie w przedmiocie działu spadku. Obligatoryjne połączenie postępowań dopuszczałoby złożenie przez nabywcę udziału we współwłasności rzeczy wniosku o zniesienie współwłasności wraz z żądaniem częściowego działu spadku, którego przedmiotem byłaby tylko ta konkretna rzecz.

A.T.

III CZP 119/10

„Czy może być uznane za klauzulę niedozwoloną zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c. postanowienie wzorca umowy sprzeczne z bezwzględnie obowiązującym przepisem prawa?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 10 sierpnia 2010 r., VI A Ca 183/10, B. Godlewska-Michalak, A. Zając, E. Stefańska)

Wątpliwości Sądu Apelacyjnego wiążą się z wzajemnym stosunkiem art. 58 i art. 385¹ k.c. oraz charakterem postępowania prowadzonego na podstawie art. 479³⁶-479⁴⁵ k.p.c.

Zdaniem Sądu drugiej instancji, niewątpliwie zarówno art. 58, jak i art. 385¹ k.c. określają granice swobody umów: art. 58 zawiera sankcję nieważności czynności prawnych sprzecznych z ustawą lub zasadami współżycia społecznego, a art. 385¹ określa skutki zawarcia w umowie z konsumentem postanowień nieuzgadnianych indywidualnie, które kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

Sąd Apelacyjny omówił mechanizm uznawania postanowienia umownego za niedozwolone w ramach kontroli incydentalnej oraz abstrakcyjnej i przedstawił wszelkie wątpliwości powstające w praktyce w związku z funkcjonowaniem tych postępowań. Następnie podniósł, że dyskusyjna jest możliwość uznania za abuzywne postanowienia sprzecznego z przepisem bezwzględnie obowiązującym.

Z jednej strony, niewątpliwie zawarcie we wzorcu takiego postanowienia spełnia przesłanki dyrektywy ogólnej zawartej w art. 385¹ k.c. (jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta), a zatem stanowi podstawę do zakazania stosowania takiego postanowienia we wzorcu, z drugiej jednak strony, takie postanowienie jest dotknięte nieważnością bezwzględną, niezależnie od oceny abuzywności postanowienia w świetle art. 385¹ k.c., gdyż skutek wynikający z art. 58 k.c. jest niezależny od tego, czy postanowienie jest zawarte we wzorcu, czy też jest indywidualnie uzgodnione, skoro nawet w ramach swobody umów strony nie mogą ukształtować umowy w sposób sprzeczny z bezwzględnie obowiązującym przepisem prawa.

Wymaga podkreślenia, że kontrola incydentalna dotyczy postanowień umów, które nie są generalnie zakazane w obrocie i mogą być elementem umowy, także zawartej z konsumentem, o ile zostaną indywidualnie uzgodnione. Taki charakter mają też postanowienia wymienione przykładowo w art. 385 k.c., obejmujące najbardziej typowe i charakterystyczne przypadki nieproporcjonalnego czy niesymetrycznego rozkładu praw i obowiązków umownych, które w razie wątpliwości jako narzucone konsumentowi bez możliwości negocjacji ich zmiany, mogą być uznane za niedozwolone postanowienia konkretnej umowy, po uwzględnieniu treści całej umowy, a także przesłanek określonych w art. 385² k.c.

W ramach kontroli incydentalnej natomiast, w sytuacji, gdyby kontrolowana klauzula umowy była nie tylko abuzywna, lecz dodatkowo sprzeczna z ustawą, pierwszeństwo będzie miała sankcja nieważności przewidziana w art. 58 § 3 k.c. ze skutkiem objęcia nieważnością całej czynności prawnej, gdyby bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie została dokonana.

Sąd Apelacyjny podniósł, że ponieważ postępowanie w przedmiocie abstrakcyjnej kontroli klauzul abuzywnych używanych we wzorcach umownych ma na celu wyeliminowanie z obrotu tych postanowień wzorca umowy, które w każdym wypadku zastosowania ich w umowie z konsumentami zawartej przy użyciu wzorca będą kwalifikowane jako niedozwolone (konsekwencją uwzględnienia powództwa będzie zakaz stosowania określonych postanowień przez wszystkich przedsiębiorców), wydaje się, że z punktu widzenia jasności zasad obrotu, możliwość wyeliminowanie także z wzorców umów postanowień sprzecznych z bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa byłaby pożądana.

Należy jednak wskazać, że o ile orzeczenie stwierdzające nieważność czynności prawnej (umowy) z mocy art. 58 k.c. ma charakter deklaracyjny – nieważność czynności prawnej sprzecznej z ustawą następuje z mocy samego prawa zgodnie z art. 58 k.c. (taki sam skutek ma wyrok uznający postanowienie umowne za niedozwolone wydany w ramach kontroli incydentalnej) – o tyle w wypadku orzeczeń wydawanych w ramach kontroli abstrakcyjnej pojawiają się poglądy o konstytutywnym charakterze orzeczenia uznającego postanowienie wzorca za niedozwolone .

A.Z.

III CZP 120/10

„Czy niewskazanie przez gminę w postępowaniu egzekucyjnym dotyczącym opróżnienia lokalu mieszkalnego – pomieszczenia tymczasowego, o którym mowa w art. 1046 § 4 k.p.c. w sytuacji wykonania przez komornika obowiązków określonych w § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 stycznia 2005 r. w sprawie szczegółowego trybu postępowania w sprawach o opróżnienie lokalu lub pomieszczenia albo o wydanie nieruchomości oraz szczegółowych warunków, jakim powinno odpowiadać tymczasowe pomieszczenie (Dz.U. z 2005 r. Nr 17 poz. 155) – może rodzić po stronie gminy odpowiedzialność odszkodowawczą wobec właściciela lokalu objętego egzekucją, w szczególności opartą o art. 417 § 1 k.c.?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 11 sierpnia 2010 r., II Ca 947/10, A. Koźlińska, M. Łoboz, G. Buła)

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę na orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego, SK 51/05, w którym wskazano na rolę obowiązku odszkodowawczego gminy jako instrumentu, który może zapewnić pewien stopień równowagi między interesami właścicieli lokali, lokatorów i władz publicznych w zakresie prowadzenia polityki mieszkaniowej, nie zawsze bowiem jest możliwa ochrona prawa własności właściciela lokalu przez restytucję stanu poprzedniego, z uwagi na względy społeczne, zaaprobowane z punktu widzenia zgodności z Konstytucją. Jednak ochrona tych względów społecznych, tj. właściwej polityki mieszkaniowej, i ochrona przed bezdomnością nie mogą się odbywać kosztem właścicieli lokali. Z tego powodu musi istnieć prawo do rekompensaty przysługującej właścicielowi lokalu w celu uniknięcia dysproporcji rozłożenia społecznego ciężaru ochrony praw lokatorów.

Zdaniem Sądu drugiej instancji, podstawy aksjologiczne obowiązku odszkodowawczego gminy w przypadku niedostarczenia lokalu socjalnego (wyważenie względów humanitarnych ochrony przed bezdomnością i ochrony prawa własności), wskazane w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego mogą uzasadniać przyjęcie istnienia obowiązku odszkodowawczego gminy za niewskazanie pomieszczenia tymczasowego.

W takiej sytuacji ewentualna odpowiedzialność odszkodowawcza gminy, w braku przepisu szczególnego, oparta będzie na przepisie ogólnym, tj. art. 417 k.c. Stanowisko takie zostało już zresztą zaprezentowane w judykaturze.

Z drugiej strony Sąd Okręgowy zauważył, że pojęcie pomieszczenia tymczasowego zawieszone jest w legislacyjnej próżni, a definicja prawna ogranicza się do wskazania warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać takie pomieszczenia (art. 1046 § 6 k.p.c. oraz rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 stycznia 2005 r. w sprawie szczegółowego trybu postępowania w sprawach o opróżnienie lokalu lub pomieszczenia albo o wydanie nieruchomości oraz szczegółowych warunków, jakim powinno odpowiadać tymczasowe pomieszczenie, Dz.U. Nr 17, poz. 155).

W związku z tym powstaje problem podstawy prawnej określenia okresu zajmowania pomieszczenia tymczasowego oraz czynszu za zajmowanie tegoż pomieszczenia, który gmina mogłaby pobierać od osoby uprawnionej. Przy jej braku pojawia się zatem pytanie czy gminy mają nie tylko faktyczną, ale i prawną możliwość wskazania pomieszczenia tymczasowego. Wymaga podkreślenia, że wskazanie pomieszczenia tymczasowego nie kończy się tylko na określeniu pomieszczenia, ale także warunków jego zajmowania.

Mając na względzie tę okoliczność, Sąd Okręgowy przywołał orzecznictwo Sądu Najwyższego, w którym wskazuje się, że zaniechanie przez władzę publiczną działań zapewniających uprawnionej osobie realizację jej praw podmiotowych jest bezprawne wówczas, gdy narusza skonkretyzowany w przepisach prawa obowiązek, którego wykonanie wyłączyłoby powstanie szkody.

Legislator, regulując zakres obowiązków i odpowiedzialności gminy powinien brać pod uwagę także zasadę niezależności gminy jako podmiotu administrującego i dlatego normy, z jakich dekodowane są obowiązki gminy, powinny być jednoznaczne, zwłaszcza gdy nakładają na gminę obowiązki. Tej przesłanki w odniesieniu do nakreślonego problemu nie spełnia art. 1046 § 4 k.p.c. ani żaden z przepisów ustawy o ochronie praw lokatorów. Z drugiej strony wydaje się jednak, że wskazane przepisy są wystarczające do przyjęcia istnienia po stronie gminy obowiązku dostarczenia pomieszczenia tymczasowego.

W konsekwencji uzasadnione jest pytanie, czy nałożenie na gminę obowiązku dostarczania pomieszczeń tymczasowych, przy braku precyzyjnego uregulowania

tego zagadnienia przez ustawodawcę, pozwala na obwarowanie tego obowiązku sankcją odszkodowawczą.

A.Z.

*

III CZP 121/10

„Czy prawo własności nieruchomości ziemskich wymienionych w art. 2 ust. 1 lit. e) dekretu PKWN z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej w pierwotnym brzmieniu (Dz.U. 1944/4/17) przechodziło na Skarb Państwa z mocy samego prawa z dniem wejścia w życie tego dekretu tj. z dniem 13 września 1944 r., czy przejście na rzecz Skarbu Państwa prawa własności tych nieruchomości wymagało wydania decyzji administracyjnej w trybie art. 72 ust. 1 i 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym (Dz.U. 1928/36/341 z późn. zm.) oraz, od 15 marca 1945 r. dodatkowo w trybie § 5 rozporządzenia wykonawczego Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 1 marca 1945 w sprawie wykonania dekretu PKWN z 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej (Dz.U. 1945/10/51), a przejście własności następowało z chwilą podpisania protokołu przejęcia, o którym mowa w § 10 wymienionego rozporządzenia z 1 marca 1945 r.?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 28 września 2010 r., II Ca 409/10, R. MałECKI, A. Kiersznowska-Tylewicz, M. Miczke)

Sąd drugiej instancji powołał orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 kwietnia 1996 r., W 15/95 (OTK 1996, nr 2, poz. 13), w którym podkreślono, że użyte w przedmiotowym dekrete wyrażenia stanowiące o przejściu na własność Skarbu Państwa nieruchomości określonych w lit. e) i to bezzwłocznym wskazują jednoznacznie, że z woli normodawcy skutek przewłaszczenia nastąpił z mocy samego prawa w chwili wejścia dekretu w życie. Stanowisko to Trybunał Konstytucyjny powtórzył także w postanowieniu z dnia 28 listopada 2001 r., SK 5/01 (OTK 2001, nr 8, poz. 266).

Zdaniem Sądu Okręgowego, stanowisko to nie bierze pod uwagę specyficznej sytuacji politycznej, społecznej i prawnej panującej w latach 1944 -1945 na ziemiach stanowiących obecnie terytorium państwa polskiego. Sąd drugiej instancji zauważył, że działanie powołanego dekretu w naturalny sposób były ograniczone do ziem zajętych przez Armię Czerwoną – protektora PKWN, od którego pochodził dekret z dnia 6 września 1946 r. W związku z tym na podstawie samej treści przepisów powołanego dekretu PKWN można wykluczyć, aby w dniu 13 września 1944 r. (dzień jego wejścia w życie) na ich mocy przeszła na rzecz Skarbu Państwa Rzeczypospolitej Polskiej własność jakichkolwiek nieruchomości ziemskich położonych na północ i zachód od linii frontu z tego dnia (terenów zajmowanych ówczesnie – okupowanych przez Niemców).

Ponadto Sąd Okręgowy podkreślił, że ówczesny normodawca w treści dekretu o przeprowadzeniu reformy rolnej nie wprowadził postanowienia o jednorazowym skutku dekretu. Pojęcie „bezzwłocznie” użyte w art. 2 ust. 1 dekretu o przeprowadzeniu reformy rolnej, nie jest synonimem pojęcia „z mocy samego prawa”, które było znane i stosowane w innych aktach pochodzących od PKWN.

Zdaniem Sądu drugiej instancji, termin „bezzwłocznie”, ze względu na sposób jego użycia, w projektach dekretu oraz w zmianach do dekretu PKWN o przeprowadzeniu reformy rolnej powinien być rozumiany jako „najszybciej, jak to będzie możliwe w konkretnie ukształtowanych okolicznościach” lub też „bez zbędnej zwłoki.” Można zatem twierdzić, że termin „bezzwłocznie” był dyrektywą kierowaną do urzędów ziemskich nakazującą im bez zbędnej zwłoki podjęcie stosownych postępowań administracyjnych zmierzających do przejęcia własności na podstawie przepisów dekretu z dnia 6 września 1944 r. Wyłączenie, nawet bez odszkodowania, zawsze było jednym z rodzajów postępowań administracyjnych, a dekret nie wyłączał stosowania przepisów rozporządzenia Prezydenta RP z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym.

Następnie Sąd Okręgowy szczegółowo przedstawił analizę przepisów dotyczących reformy rolnej zawartych tak w samym dekrete z 6 września 1944 r., w wydanych do niego przepisach wykonawczych, jak i w przepisach nawiązujących do przepisów o przeprowadzeniu reformy, i stwierdził, że mając je na względzie trudno zaakceptować wynik wykładni dotychczas prezentowanej przez Trybunał Konstytucyjny, sądy powszechne i administracyjne, tj. że dekret PKWN

z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej był aktem o jednorazowym działaniu, który z chwilą wejścia w życie spowodował również jednorazowy skutek w postaci przejścia z mocy samego prawa objętych nim nieruchomości ziemskich na rzecz Skarbu Państwa.

A.Z.

*

III CZP 123/10

„Czy domniemanie zgodności wpisu z rzeczywistym stanem prawnym (art. 3 u.k.h.) w przypadku ujawnienia w księdze wieczystej prawa użytkowania wieczystego może być obalone przez przeprowadzenie dowodu przeciwnego w procesie o wydanie nieruchomości, czy też może być wyłącznie obalone w procesie wytoczonym na podstawie art. 10 u.k.w.h.?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 28 lipca 2010 r., VI ACa 30/10, E. Zalewska, E. Śniegocka, J. Sadowski)

Podstawą przedstawionego zagadnienia prawnego jest rozbieżność występująca w orzecznictwie Sądu Najwyższego w zakresie możliwości obalenia domniemania prawnego wynikającego z wpisu w księdze wieczystej w drodze powództwa windykacyjnego. Sąd Okręgowy przedstawił pogląd dominujący w judykaturze Sądu Najwyższego, że domniemanie wynikające z art. 3 u.k.w.h. może być obalone przez przeprowadzenie dowodu przeciwnego albo w sprawie o uzgodnienie stanu prawnego ujawnionego w księdze wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym, albo w każdym innym postępowaniu, w którym ocena prawidłowości wpisu ma istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sporu. Sąd Okręgowy zwrócił jednak uwagę, że w uzasadnieniu wyroku z dnia 8 grudnia 2004 r., I CK 389/04 (nie publ.) Sąd Najwyższy zmienił swe stanowisko, uznając, że powód wprawdzie może wykazywać, że pozwany – legitymujący się prawem własności – nie jest właścicielem również w sprawie o wydanie nieruchomości, ale w sytuacji, w której pozwany jest wpisany w księdze wieczystej jako właściciel, obalenie domniemanie wynikającego z art. 3 u.k.w.h. może nastąpić tylko w sprawie wytoczonej na podstawie art. 10 u.k.w.h.

Pogląd ten został recypowany do orzecznictwa sądów powszechnych, które podkreślają, że domniemanie wynikające z wpisu o charakterze deklaratoryjnym może być obalone także w postępowaniu windykacyjnym, ale domniemanie wynikające z wpisu o charakterze konstytutywnym wymaga wytoczenia powództwa na podstawie art. 10 u.k.w.h.

W doktrynie dominuje natomiast pogląd, że domniemanie zgodności wpisu w księdze wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym obejmuje zarówno wpisy konstytutywne, jak i deklaratoryjne i może powoływać się na nie każdy, kto ma w tym interes prawny, a więc także osoba trzecia i w tym znaczeniu domniemanie to może działać także na niekorzyść osoby wpisanej. Komentatorzy podkreślają, że domniemanie to jest wzruszalne, a zasadniczym trybem obalenia go jest sprawa o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym, co nie wyklucza dopuszczalności zniesienia go dowodem przeciwstawnym w każdym postępowaniu, w którym od stwierdzenia stanu prawnego zależy jedynie treść rozstrzygnięcia, a więc także w procesie windykacyjnym. Obalenie domniemania zgodności wpisu w księdze wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym w tym postępowaniu wywołuje jednak skutki prawne jedynie w zakresie osądzonej sprawy i zapadającego w nim rozstrzygnięcia, natomiast wpis w księdze wieczystej utrzymuje się nadal i nadal obowiązuje także domniemanie zgodności tego wpisu z rzeczywistym stanem prawnym.

Sąd Apelacyjny podzielił pogląd doktryny i podniósł, że w przypadku obalenia domniemania przewidzianego w art. 3 u.k.w.h. w drodze powództwa o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym powód – w braku dobrowolnego wydania przez pozwanego nieruchomości – zmuszony byłby do wytoczenia kolejnego powództwa, tj. powództwa windykacyjnego. Zauważył także, że roszczenia wynikające z obu powództw są różne i dają różny stopień ochrony prawnej. Powództwo o wydanie nieruchomości ma pierwszeństwo, gdyż zmierza do zapewnienia realnej ochrony prawnej, która nie powinna być uzależniana od wszczęcia innego postępowania, tj. sprawy o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym.

E.S.S.

III CZP 124/10

„Czy wniosek właściciela nieruchomości, na której posadowione są urządzenia przesyłowe, o ustanowienie służebności przesyłu za odpowiednim wynagrodzeniem, złożony w trybie art. 305² § 2 k.c. w związku z art. 305¹ k.c. przerywa bieg zasiedzenia służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorcy, którego własność te urządzenia stanowią?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Bielsku-Białej z dnia 19 listopada 2010 r., II Ca 428/10, A. Grygierzec, A. Kłoda, A. Roman)

Wątpliwości Sądu Okręgowego spowodowane zostały brakiem regulacji w kodeksie cywilnym kwestii biegu terminu zasiedzenia określonego w art. 172 k.c. i koniecznością stosowania przez odesłanie zawarte w art. 175 k.c. przepisów o biegu przedawnienia roszczeń, w tym art. 123 k.c.

Sąd Okręgowy zauważył, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz w doktrynie dominuje pogląd, iż przerwę biegu zasiedzenia, zgodnie z art. 123 § 1 pkt 1 k.c. w zw. z art. 175 k.c., powoduje tylko takie działanie właściciela, które bezpośrednio zmierza do przerwania posiadania przez posiadacza, a więc takie, które stanowi tzw. akcję zaczepną wymierzoną przeciwko posiadaczowi, zmierzającą do pozbawienia go posiadania. Za akcję zaczepną wymierzoną przeciwko posiadaczowi i zmierzającą do pozbawienia go posiadania nie uważa się wytoczenia powództwa na podstawie art. 231 § 2 k.c., gdyż nie jest ono czynnością przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia, a zmierza ono jedynie do usankcjonowania stanu wynikającego z posiadania. Zdaniem Sądu Okręgowego, złożenie wniosku o ustanowienie służebności przesyłu stanowi wprowadzenie wyrazu ochrony praw właściciela, ale nie jest czynnością przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia, wniosek ten bowiem nie zmierza ani do odzyskania pełni praw do nieruchomości przez właściciela, ani do pozbawienia obecnego posiadacza posiadania służebności, a jedynie dąży do usankcjonowania stanu wynikającego z tego posiadania.

Przedstawiona linia orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczy jednak zasiedzenia nieruchomości, a nie służebności gruntowej, a art. 292 k.c. samodzielnie

określa charakter posiadania takiej służebności jako przesłanki nabycia jej przez zasiedzenie.

Sąd Okręgowy przedstawił także pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w sprawie o zapłatę wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości wszczętej przez właściciela nieruchomości przeciwko jej posiadaczowi, który wystąpił z wnioskiem o zasiedzenie. Zgodnie z tym poglądem, pozew ten jest skierowany przeciwko uprawnionemu wnioskodawcy jako posiadaczowi korzystającemu ze służebności gruntowej, gdyż unicestwia samoistność posiadania, żądanie takie bowiem zmierza bezpośrednio do nowego ukształtowania stosunku prawnego między stronami, w wyniku którego właściciel nieruchomości obciążonej zezwala posiadaczowi urządzeń przesyłowych na korzystanie z niej za zapłatą określonego czynszu. Przyjmując to stanowisko, należałoby uznać, że wystąpienie przez właściciela nieruchomości z wnioskiem o ustanowienie służebności przesyłu jest czynnością powodującą przerwanie biegu zasiedzenia służebności.

E.S.S.

*

III CZP 125/10

„Czy określony w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1995 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz.U. Nr 1, poz. 2 ze zm.) charakter działalności spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych wyłącza te podmioty z kręgu przedsiębiorców, to jest tych podmiotów, które mogą być stronami w sprawach gospodarczych, o których mowa w art. 479¹ § 2 pkt 4 k.p.c.?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 21 października 2010 r., VI ACa 293/10, L. Sularzycka, E. Zalewska, I. Piotrowska)

Sąd Apelacyjny zauważył, że wykładnia językowa pojęcia przedsiębiorcy zawartego w art. 479² § 2 k.p.c. w związku z art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1995 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz.U. Nr 1, poz. 2 ze zm. – dalej: „ustawa o s.k.o.k.”) i art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. z 2007 r. Nr 155, poz. 1095 ze zm.) prowadzi do

wniosku, iż spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe prowadzą działalność niezarobkową. W orzecznictwie sądów powszechnych występuje pogląd, że taki charakter ma działalność prowadzona przez Krajową Kasę Oszczędnościowo-Kredytową, zrzeszającą kasy oszczędnościowo-kredytowe (art. 38 ustawy o s.k.o.k.), i z tego względu nie spełnia ona przesłanek podmiotu prowadzącego działalność gospodarczą.

Sąd Apelacyjny wskazał, że wykładnia funkcjonalna ww. pojęcia dokonana w kontekście art. 3 ust. 2 ustawy o s.k.o.k. prowadzi do wniosku, iż celem statutowym kasy nie może być prowadzenie działalności zarobkowej, ale wobec wyraźnego braku zakazu prowadzenia zarobkowej działalności gospodarczej przez kasy i faktycznego prowadzenia przez nie tej działalności z przeznaczeniem dochodu na cele ustawowe lub statutowe istnieją podstawy do uznania jej za przedsiębiorcy w rozumieniu art. 479² § 2 pkt 4 k.p.c.

W literaturze przyjmuje się, że treść art. 3 ust. 2 ustawy o s.k.o.k. nie przesądza o tym, iż kasa nie prowadzi działalności gospodarczej w rozumieniu art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, działalność kas bowiem może przynosić dochody, na co zezwalają art. 15 ust. 1 pkt 2, art. 16 ust. 1 i art. 38 ust. 2 ustawy o s.k.o.k. Tego rodzaju dochody kasy nie są dzielone pomiędzy jej członków i z tego względu można je traktować jako instytucje prowadzące działalność *non for profit*. W tym zakresie działalność kas jest podobna do działalności fundacji lub stowarzyszeń, które wykonują działalność gospodarczą.

W judykaturze dominuje pogląd, że kluczowe znaczenie dla zdefiniowania pojęcia przedsiębiorcy ma element funkcjonalny, który łączy się z prowadzeniem działalności gospodarczej lub zawodowej, a więc faktyczne wykonywanie działań o charakterze typowo gospodarczym przesądza, iż podejmujący je podmiot jest przedsiębiorcą.

E.S.S.

*

III CZP 126/10

„Czy sprawa o uchylenie, ustalenie nieistnienia lub o stwierdzenie nieważności uchwały organów spółdzielni stanowi sprawę o prawa

niemajątkowe – i ewentualnie dochodzone łącznie z nimi prawa majątkowe – w której skarga kasacyjna przysługuje na podstawie art. 398¹ § 1 k.p.c. w zw. z art. 398² k.p.c. bez względu na wartość przedmiotu zaskarżenia?”

(wniosek Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 2010 r., BSA I-4110-4/10)

Podstawą przedstawionego przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego zagadnienia prawnego jest rozbieżność występująca w orzecznictwie Sądu Najwyższego w zakresie dopuszczalności skargi kasacyjnej w sprawach dotyczących zaskarżania uchwał organów spółdzielni.

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego przedstawił pogląd występujący w judykaturze Sądu Najwyższego, przyjmujący, że dopuszczalność skargi kasacyjnej w sprawach o uchylenie, stwierdzenie nieważności albo o ustalenie nieistnienia uchwały organu spółdzielni zależy od oceny przedmiotu danej sprawy. Jeżeli dotyczy on kwestii majątkowych, to sprawa jest sprawą o prawo majątkowe i dopuszczalność wniesienia skargi kasacyjnej uzależniona jest od wartości przedmiotu zaskarżenia, a jeśli nie, to skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od tej wartości.

Odmienne stanowisko wynika z postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 lutego 2009 r., I CZ 111/08, (nie publ.), w którym wyrażony został pogląd, że ww. sprawy są sprawami o prawa niemajątkowe i ewentualnie łącznie z nimi dochodzone roszczenia majątkowe, ale skarga kasacyjna przysługuje w nich bez względu na wartość przedmiotu zaskarżenia.

W doktrynie zagadnienie to nie zostało szczegółowo omówione, a wypowiedzi komentatorów sprowadzają się do przytoczenia orzecznictwa Sądu Najwyższego i przedstawienia pierwszego z zaprezentowanych poglądów. Podkreśla się jednak, że żądanie, a tym samym sprawa, w której to żądanie jest rozpoznawane ma charakter majątkowy jeśli zmierza do realizacji prawa lub uprawnienia mającego bezpośredni wpływ na stosunki majątkowe stron.

E.S.S.

GLOSY

prawo cywilne materialne

Wykazanie przez dziennikarza, że przy zbieraniu i wykorzystaniu materiałów prasowych działał w obronie społecznie uzasadnionego interesu oraz wypełnił obowiązek zachowania szczególnej staranności i rzetelności, uchyla bezprawność działania dziennikarza.

Jeżeli zarzut okaże się nieprawdziwy, dziennikarz zobowiązany jest do jego odwołania.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 18 lutego 2005 r., III CZP 53/04, T. Wiśniewski, A. Górski, M. Kocon, I. Koper, E. Skowrońska-Bocian, M. Wysocka, K. Zawada, OSNC 2005, nr 7-8, poz. 114; BSN 2005, nr 2, s. 10; Prok. i Pr. - wkł. 2005, nr 7-8, s. 47; OSP 2005, nr 9, poz. 110; ; Rej. 2005, nr 4, s. 170; R.Pr. 2005, nr 5, s. 117)

Glosa

Elżbiety Czarny-Drożdżejko, Ius et Lex 2010, nr 1, s. 339

Glosa ma charakter krytyczny.

Zdaniem autorki, Sąd Najwyższy wyciągnął błędne wnioski z powołanych w uzasadnieniu uchwały orzeczeń Trybunału Praw Człowieka oraz Sądu Najwyższego. W jej ocenie, nietrafna jest teza, że przepisy Prawa prasowego dotyczące zadań prasy i obowiązków dziennikarzy modyfikują zasady cywilnoprawnej odpowiedzialności za naruszenie dóbr osobistych.

Za właściwy autorka uznała model postępowania, w którym szczególna staranność i rzetelność ma wpływ jedynie na winę, decydującą przesłankę zasądzenia zadośćuczynienia lub odszkodowania, nie ma zaś znaczenia dla skuteczności dochodzenia roszczeń niemajątkowych.

Glosatorka wskazała także na swoje wątpliwości co do określenia przesłanki działania w obronie społecznie uzasadnionego interesu. Jej zdaniem, w uzasadnieniu

uchwały nietrafnie przyjęto, że w przypadku debaty publicznej działanie w uzasadnionym interesie społecznym ma miejsce tylko wtedy, gdy ważne dla społeczeństwa wydarzenia są komentowane przez osoby publiczne.

Autorka nie zgodziła się również z twierdzeniem, że wymaganie tzw. dowodu prawdy jest wygórowane oraz że nie ma podstaw do uznania, by granice obowiązku dziennikarza sięgały aż do powinności wstrzymania publikacji do chwili zweryfikowania wszystkich twierdzeń. Podniosła, że dziennikarz ma obowiązek weryfikować swoje twierdzenia, gdyż przepisy Prawa prasowego nakazują mu chronić dobra osobiste oraz interesy działających w dobrej wierze informatorów i innych osób okazujących mu zaufanie. Ma również obowiązek sprawdzania zgodności z prawdą uzyskanych informacji.

Badając przesłanki wskazane w głosowanej uchwale, autorka doszła do wniosku, że ma ona ograniczone zastosowanie. Jej zadaniem, uchwała dotyczy jedynie przypadków naruszenia czci, nie zaś innych dóbr osobistych. Ma zastosowanie jedynie do działalności dziennikarskiej, a więc osób, do których stosuje się normy zawodowe określone w Prawie prasowym, a ponadto jedynie do wypowiedzi dziennikarskiej, która została opublikowana w prasie.

Na zakończenie autorka podniosła, że Sąd Najwyższy, wskazując w głosowanej uchwale na roszczenie poszkodowanego z tytułu bezprawnego zaniechania przez dziennikarza usunięcia skutków postawienia nieprawdziwego zarzutu, nie wyjaśnił, na jakiej podstawie ono przysługuje. Problem ten, jej zdaniem, może budzić trudności interpretacyjne.

Glosy krytyczne do uchwały opracowali również J. Sieńczyło-Chłabcz (PiP 2005, nr 7, s. 113), P. Sobolewski (OSP 2005, nr 12, poz. 144), Z. Radwański (OSP 2005, nr 9, poz. 110) oraz W. Gontarski (Gazeta Sądowa 2007, nr 7-8, s. 43).

R.C.

*

Spadkobierca powołany w testamencie późniejszym obowiązany jest wykonać zapis ustanowiony w testamencie wcześniejszym, jeżeli nic innego nie wynika z woli spadkodawcy.

(wyrok z dnia 17 października 2008 r., I CSK 158/08, E. Skowrońska-Bocian, G. Misiurek, K. Zawada, OSNC 2009, nr 11, poz. 154, BSN 2009, nr 4, s. 13, MoP 2009, nr 24, s. 1341; Rej. 2009, nr 5, s. 177; NPN 2009, nr 2, s. 112; Rej. 2010, nr 1, s. 171).

Glosa

Michała Niedośpiała, Państwo i Prawo 2010, nr 11, s. 136

W ocenie autora, problem poruszony w glosowanym orzeczeniu sprowadza się do wzajemnego stosunku dwóch testamentów – wcześniejszego i późniejszego, kwestii ustalenia, czy testament późniejszy odwołuje testament wcześniejszy w sposób dorozumiany, interpretacji treści testamentu oraz reguły z art. 961 k.c.

Spadkodawca może ustanowić jeden lub więcej zapisów; każdy taki zapis jest ważny i podlega wykonaniu. Zapis i powołanie do spadku nie kolidują ze sobą; jest tak także wtedy, gdy zapis i powołanie do spadku ustanowiono na rzecz tej samej osoby. Spadkobierca może nie chcieć lub nie móc być spadkobiercą, a chcieć lub móc być zapisobiercą. Mimo odrzucenia spadku, osoba ta otrzyma zapis.

W glosowanym orzeczeniu zapis i powołanie do spadku nie były ustanowione na rzecz tej samej osoby, lecz na rzecz dwóch różnych osób. Zdaniem glosatora, z art. 967 k.c. wynika, że zapis przechodzi na kolejnych spadkobierców ustawowych lub testamentowych, chyba że spadkodawca wyrazi odmienną wolę, tzn. że zapis, polecenie i inne rozrządzenia testamentowe mają nie przejść na kolejnych spadkobierców.

W konkluzji uznał glosowane orzeczenie za trafne.

M.S.L.

*

Zobowiązanie się w umowie o współpracy do zawierania w przyszłości rodzajowo oznaczonych umów, bez określenia ich istotnych postanowień, nie jest równoznaczne z zaciągnięciem zobowiązania w rozumieniu art. 230 k.s.h.

(wyrok z dnia 9 września 2009 r., V CSK 42/09, L. Walentynowicz, B. Myszka, K. Pietrzykowski, OSNC 2010, nr 3, poz. 46; BSN 2009, nr 11, s. 12; MoP 2010, nr 15, s. 852; Rej. 2010, nr 1, s. 175; NPN 2009, nr 4, s. 126)

Glosa

Piotra Piniora, Orzecznictwo Sądów Polskich 2010, nr 11, poz. 112

Glosa ma charakter krytyczny.

Autor zauważył, że stanowisko Sądu Najwyższego odnosi się do stanu prawnego obowiązującego przed nowelizacją kodeksu spółek handlowych z dnia 12 grudnia 2003 r. Przedstawił następnie występujące w obrocie rodzaje umów ramowych. Wskazał, że skutki zawarcia konkretnej umowy ramowej należy oceniać indywidualnie na podstawie jej treści. Uznał, że analizowana przez Sąd Najwyższy umowa ma cechy umowy sprzedaży specyfikacyjnej (art. 549 k.c.) lub umowy o dostawę sukcesywne, która występuje w praktyce obrotu państwa zachodnich. Dodał, że w spornej umowie doszło do zaciągnięcia zobowiązania, którego wartość określona została przez wskazanie minimalnej jego wartości, a przedmiot świadczenia został określony rodzajowo. Wywiódł stąd, że na podstawie tej umowy doszło do zaciągnięcia zobowiązania o wartości przewyższającej kapitał zakładowy i – w konsekwencji – do jej zawarcia wymagana była uchwała wspólników podjęta w trybie art. 230 k.s.h.

M.P.

*

Decyzja wydana na podstawie art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (jedn. tekst: Dz.U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64 ze zm.) jest tytułem prawnym dla przedsiębiorcy przesyłowego do stałego korzystania z wymienionej w decyzji nieruchomości.

(uchwała z dnia 20 stycznia 2010 r., III CZP 116/09, S. Dąbrowski, W. Katner, G. Misiurek, OSNC-ZD 2010, nr 3, poz. 92; BSN 2010, nr 1, s. 10; Rej. 2010, nr 4, s. 166)

Glosa

Zbigniewa Kuniewicza, Orzecznictwo Sądów Polskich 2010, nr 11, poz. 110

Glosa ma charakter aprobujący.

Komentator podzielił stanowisko Sądu Najwyższego o trwałym charakterze ograniczenia własności wynikającego z decyzji wywłaszczeniowej. Zauważył, że w analizowanej uchwale pojęcie „stałego ograniczenia” utożsamiane jest z pojęciem „trwałego ograniczenia”. Komentator zanegował następnie przyjęte przez Sąd Najwyższy rozumienie trwałości jako bezterminowości. Wskazał, że stosunek prawny o charakterze trwałym (ciągłym) może kreować prawo podmiotowe jako prawo bezterminowe (wieczyste) lub prawo terminowe (czasowe). W podsumowaniu stwierdził, że wynikające z decyzji administracyjnej, wydanej na podstawie art. 35 ust. 1 ustawy o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości, uprawnienie przedsiębiorcy przesyłowego do korzystania z nieruchomości ma trwały i bezterminowy charakter.

W dalszej części opracowania glosator zaaprobował poglądy Sądu Najwyższego odnoszące się do roszczeń o wynagrodzenie za korzystanie z nieruchomości.

Uchwałę omówił także Z. Strus w „Przeglądzie orzecznictwa (Palestra 2010, nr 3, s. 233).

M.P.

prawo cywilne procesowe

teza oficjalna

Postępowanie wywołane wniesieniem środka zaskarżenia od orzeczenia rozstrzygającego wnioski o stwierdzenie wykonalności orzeczenia sądu zagranicznego, odmiennie niż postępowanie pierwszoinstancyjne, oparte jest – zgodnie z art. 43 ust. 3 rozporządzenia Rady Wspólnot Europejskich nr 44/2001

z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.Urz. UE z 2001 r. L 12) – na zasadzie kontradiktoryjności, co oznacza, że sąd drugiej instancji rozpoznaje zażalenie na posiedzeniu jawnym lub niejawnym, na które wzywa strony w celu wysłuchania (art. 148 § 2 i art. 152 w związku z art. 391 § 1 k.p.c.).

teza PPPM

1. Wprowadzenie zasady kontradiktoryjności nie determinuje kwestii rodzaju posiedzenia sądowego, na którym odwołanie strony powinno zostać rozpatrzone. W przypadku prowadzenia postępowania w sądzie polskim, sąd ten będzie miał wybór między posiedzeniem niejawnym, które przewidziane zostało w art. 397 § 1 k.p.c. w przypadku wniesienia zażalenia oraz możliwością wskazaną w art. 148 § 2 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem sąd może skierować sprawę na posiedzenie jawne i wyznaczyć rozprawę także wówczas, gdy sprawa podlega rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Korzystając jednak z możliwości rozpoznania sprawy na posiedzeniu niejawnym, sąd drugiej instancji powinien zapewnić w niej udział obu stronom przez ich wezwanie w celu – jak stanowi art. 43 ust. 3 rozporządzenia nr 44/2001 z 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych – „wysłuchania” (art. 152 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.).

2. Z brzmienia art. 32 rozporządzenia nr 44/2001 z 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych, dalej określanego jako: „rozporządzenie RWE”, wynika, że nie ma znaczenia formalna nazwa danego orzeczenia. Mając jednak na względzie cel wprowadzenia tego przepisu, za „orzeczenie” powinno być uznane każde orzeczenie zawierające rozstrzygnięcie merytoryczne. Orzeczenie o sprostowaniu oznaczenia strony niewątpliwie nie ma takiego charakteru. Pamiętać jednak należy, że bez orzeczenia prostującego oznaczenie strony pozwanej uruchomienie procedury zezwolenia na wykonanie orzeczenia sądu zagranicznego nie byłoby w ogóle możliwe. Orzeczenie to powinno zatem być przedmiotem oceny sądu polskiego, ale nie pod kątem możliwości sprostowania przez sąd zagraniczny własnego orzeczenia, lecz przesłanek przewidzianych w art. 44 rozporządzenia RWE.

(postanowienie z dnia 30 września 2008 r., II CSK 158/08, H. Ciepła, M. Kocon, H. Pietrzkowski, OSNC 2009, nr 11, poz. 151)

Glosa

Jana Ciszewskiego, Problemy Prawa Prywatnego Międzynarodowego 2010, t. 6, s. 209

Glosa ma charakter krytyczny.

Zdaniem autora, w komentowanym postanowieniu nietrafnie przyjęto, że w sprawie o zezwolenie na wykonanie orzeczenia sądu francuskiego, wydanego przed dniem 1 maja 2004 r., mają zastosowanie przepisy rozporządzenia Bruksela I, nie zaś konwencji z Lugano. Źródłem tej kwalifikacji autor upatruje w nieprawidłowej wykładni art. 66 ust. 1 i 2 rozporządzenia Bruksela I, zgodnie z którymi brak podstaw do jego stosowania do orzeczeń wydanych przed dniem przystąpienia Polski do Unii Europejskiej. Jak zauważył glosator, odmienna kwalifikacja prawna dokonana w omawianym orzeczeniu może mieć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, w związku z różnicami merytorycznymi występującymi między oboma aktami.

W glosie odniesiono się również do dokonanej w omawianym orzeczeniu wykładni art. 43 ust. 3 rozporządzenia Bruksela I, wskazując na błędne utożsamienie wymaganej w nim kontrydiktoryjności postępowania z obowiązkiem ustnego wysłuchania stron. W ocenie autora, wymaganie to odnosi się ogólnie do prawa stron do wysłuchania, które może zostać zrealizowane również przez zajęcie stanowisk w pismach procesowych, bez konieczności umożliwiania stronom osobistego udziału w postępowaniu.

Autor podjął także polemikę z zaprezentowanym w orzeczeniu poglądem co do konieczności kontroli przez sąd polski (w świetle przesłanek z art. 34 rozporządzenia Bruksela I), postępowania przed sądem zagranicznym w sprawie sprostowania orzeczenia. Jak zaznaczył, z faktu, że sprostowanie nie ma charakteru samoistnego względem orzeczenia zasadniczego, wynika, iż nie stanowi ono „orzeczenia” w rozumieniu art. 32 rozporządzenia. Przedmiotem postępowania o stwierdzenie wykonalności jest bowiem orzeczenie zasadnicze – w kształcie nadanym mu w wyniku

sprostowania – a w konsekwencji, brak jest podstaw do oceny orzeczenia o sprostowaniu przez sąd polski.

Postanowieni zostało omówione również przez R. Bugiel (Monitor Prawniczy 2010, nr 10, dodatek, s.12).

M.G.

*

Wyciągi z ksiąg rachunkowych funduszu sekurytyzacyjnego, o których mowa w art. 194 ustawy z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych (Dz.U. Nr 146, poz. 1546 ze zm.), stanowią podstawę wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym.

(uchwała z dnia 7 października 2009 r., III CZP 65/09, H. Pietrkowski, M. Kocon, M. Sychowicz, OSNC 2010, nr 4, poz. 51; BSN 2009, nr 10, s. 6; OSP 2010, nr 10, poz. 96; Rej. 2009, nr 11, s. 164)

Glosa

Olgi Marii Piaskowskiej, Dariusza Kotłowskiego i Krzysztofa Sadowskiego,
Monitor Prawniczy 2010, nr 21, s. 1195

Jak wskazali autorzy, problematyka, którą zajął się Sąd Najwyższy w glosowanej uchwale skupia się wokół dwóch głównych zagadnień: kwestii związanej z dokumentami urzędowymi oraz kwestii podstaw do rozpoznania sprawy w postępowaniu nakazowym, przy czym punkt wyjścia dla dokonanej analizy stanowił dokument w postaci wyciągu z ksiąg rachunkowych funduszu sekurytyzacyjnego.

Zdaniem glosatorów trafny jest pogląd, że wyciąg z ksiąg rachunkowych jest dokumentem prywatnym, któremu art. 194 ustawy o funduszach inwestycyjnych nadaje moc dokumentu urzędowego. W konsekwencji trafny jest również pogląd, że na podstawie takiego dokumentu można wydać nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym. Podstawę wydania nakazu zapłaty stosownie do treści art. 485 k.p.c. stanowią dwie grupy dokumentów: dokumenty urzędowe oraz dokumenty prywatne, które zostały wyraźnie w tym przepisie wskazane. W grupie tych ostatnich mieści się

wyciąg z ksiąg rachunkowych, przy czym nie został on w art. 485 k.p.c. wymieniony wprost. W przepisie tym wyróżniono jednak jako podstawę do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym wyciąg z ksiąg banku. Taki dokument złożony w oryginale i prawidłowo sporządzony, tj. podpisany przez osoby upoważnione do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych banku i opatrzony pieczęcią banku, stanowi stosownie do treści art. 95 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe dokument mający moc dokumentu urzędowego. Powołany przepis stanowi odpowiednik art. 194 ustawy o funduszach inwestycyjnych i wymienia dwa rodzaje dokumentów, którym przyznaje się na gruncie prawa dowodowego ów szczególny walor: księgi bankowe oraz wyciągi ze wskazanych ksiąg. Trafnie zatem zauważył Sąd Najwyższy, że w regulacji określonej w art. 485 § 3 k.p.c. występuje luka prawna, co pozwala na zastosowanie do wskazanego przepisu analogii.

Fundusze inwestycyjne prowadzą działalność finansową za pomocą różnych instrumentów finansowych, której jedną z form stanowi skupowanie wierzytelności bankowych. Tym samym działalność prowadzona zarówno przez banki, jak i fundusze inwestycyjne to działalność finansowa, której charakter jest zbliżony. Banki są uprawnione do wystawiania wyciągów z ksiąg, które mają moc dokumentu urzędowego, fundusze inwestycyjne także są uprawnione do wydawania wyciągów ze swoich ksiąg rachunkowych, które również mają moc dokumentu urzędowego. Jeżeli zatem art. 485 § 3 k.p.c. jako podstawę do wydania nakazu zapłaty w tym postępowaniu wskazuje wyciąg z ksiąg bankowych, to niezasadne byłoby przyjęcie stanowiska, iż wyciąg z ksiąg rachunkowych funduszu sekurytyzacyjnego, w świetle prawa dowodowego stanowiący dokument o identycznej wartości, był traktowany odmiennie.

R.N.

*

Związanie sądu granicami żądania obejmuje nie tylko wysokość i rodzaj dochodzonego świadczenia, ale także elementy motywacyjne uzasadniające żądanie (art. 321 § 1 k.p.c.). Zastosowanie właściwej podstawy prawnej i to niezależnie od stanowiska powoda, mogą usprawiedliwiać jedynie okoliczności faktyczne, na których powód opiewał swoje roszczenie.

*(wyrok z dnia 24 listopada 2009 r., V CSK 169/09, J. Górski, K. Strzelczyk,
L. Walentynowicz, niepubl.)*

Glosa

Radosława L. Kwaśnickiego, Monitor Prawniczy 2010, nr 19, s. 4

W ocenie autora glosy, przedmiotowy casus nawiązuje do pytania o istnienie odpowiedzialności wspólnika (akcjonariusza) za jej zobowiązania. Jego zdaniem, w zagranicznej oraz krajowej doktrynie coraz częściej słychać głosy o konieczności „przekłucia zasłony korporacyjnej”, co oznacza pomijanie przez sądy „osłony wspólnika (akcjonariusza).

M.S.L.

*

Sąd rejestrowy, na podstawie art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (jedn. tekst: Dz.U. z 2007 r. Nr 168, poz. 1186 ze zm.), jest uprawniony do badania wpływu naruszeń procedury podejmowania uchwał przez walne zgromadzenie akcjonariuszy spółki akcyjnej na ich treść.

*(uchwała z dnia 20 stycznia 2010 r., III CZP 122/09, S. Dąbrowski, W. Katner,
G. Misiurek, OSNC 2010, nr 7-8, poz. 107 BSN 2010, nr 1, s. 11, ; Rej. 2010, nr 4,
s. 164)*

Glosa

Radosława L. Kwaśnickiego, Monitor Prawniczy 2010, nr 19, s. 3

Zdaniem glosatora, komentowane orzeczenie rozstrzyga spór o to, jaki jest zakres uprawnień przyznanych sądom rejestrowym na podstawie art. 23 ust. 1 i 2 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym. Podzielił pogląd Sądu Najwyższego, że postępowanie przed sądem powszechnym konieczne jest tylko wówczas, gdy nieważność uchwały nie wynika wprost z jej treści, a w celu jej stwierdzenia niezbędne jest przeprowadzenie postępowania dowodowego. W konkluzji wskazał, że komentowana uchwała jest zgodna z kierunkiem podejmowanych w ostatnim

czasie działań mających na celu zwiększenie uprawnień sądu rejestrowego, zwłaszcza w przypadku ewidentnych nadużyć prawa.

Uchwałę omówili A. Pęczyk-Tofel i M.S. Tofel w "Przeglądzie orzecznictwa" (Prawo Spółek 2010, nr 6, s. 5).

M.S.L.

*

Jeżeli przedmiot wchodzący w skład majątku wspólnego, zajęty na podstawie tytułu egzekucyjnego opatrzonego klauzulą wykonalności nadaną przeciwko małżonkowi dłużnika z ograniczeniem odpowiedzialności do majątku wspólnego, w wyniku ustania wspólności majątkowej i podziału majątku wspólnego na skutek orzeczenia sądu wszedł do jego majątku, małżonek ten może żądać umorzenia postępowania egzekucyjnego w stosunku do tego przedmiotu (art. 825 pkt 3 k.p.c.)

(uchwała z dnia 5 lutego 2010 r., III CZP 132/09, M. Sychowicz, J. Górowski, M. Kocon, OSNC 2010, nr 6, s. 90, BSN 2010, nr 2, s. 8, MoP 2010, nr 16, s. 903; Rej. 2010, nr 4, s. 169; Rej. 2010, nr 7-8, s. 177)

Glosa

Feliksa Zedlera, Polski Proces Cywilny 2010, nr 1, s. 118

Glosa ma charakter aprobujący.

Dotyczy kwestii sytuacji prawnej wierzyciela dochodzącego swych roszczeń od małżonków pozostających we wspólności ustawowej małżeńskiej, gdy dłużnikiem był tylko jeden z nich, oraz realnej możliwości ochrony praw wierzyciela przed różnego rodzaju działaniami małżonków, które mogą skutecznie utrudnić lub nawet uniemożliwić wierzycielowi zaspokojenie jego roszczeń w drodze egzekucji. Sytuacja ta odnosi się zwłaszcza do orzeczenia separacji między małżonkami i jednoczesnego dokonania podziału ich majątku wspólnego. Problem ten został dostrzeżony również przez Sąd Najwyższy, który w glosowanym orzeczeniu zamieścił uwagi o ochronie

praw wierzyciela przez zajęcie prawa dłużnika do podziału majątku wspólnego i przez jego udział w postępowaniu o podział majątku wspólnego.

Jak podkreślił komentator, Sąd Najwyższy trafnie zauważył, że wierzyciel nie ma możliwości, o której mowa, gdy podział majątku wspólnego zostanie dokonany w sprawie, w której doszło do zniesienia wspólności majątkowej małżeńskiej (rozwód, separacja).

Glosator sformułował dwa istotne pytania: czy obecny system prawny gwarantuje, że podział majątku wspólnego dokonany zostanie przez małżonków uczciwie i czy podziału tego nie można dokonać z pokrzywdzenia wierzyciela oraz czy obecny system zapewnia, że nawet biorąc udział w podziale majątku wspólnego, wierzyciel może mieć realny wpływ na dokonanie tego podziału w sposób uczciwy. Przed przystąpieniem do udzielenia odpowiedzi na te pytania, glosator dokonał analizy zmian w prawie, jakie miały miejsce w zakresie ustawowego ustroju wspólności majątkowej małżeńskiej od czasu przyjęcia przez polskie ustawodawstwo tego ustroju w kodeksie rodzinnym z 27 czerwca 1950 r. Analiza ta umożliwiła glosatorowi sformułowanie wniosku, że zmiany, które dokonywały się w naszym prawie, wyraźnie prowadziły do pogorszenia sytuacji prawnej wierzyciela dochodzącego swych roszczeń z majątku wspólnego małżonków, gdy dłużnikiem był tylko jeden z nich. Współczesna regulacja prawna ustawowego ustroju wspólności majątkowej małżeńskiej zawiera, w ocenie glosatora, daleko idące ograniczenia przedmiotowej odpowiedzialności do części majątku wspólnego, o którym mowa w art. 41 §2 k.r.i o. Odpowiedzialność całym majątkiem stanowi wyjątek, możliwa jest bowiem jedynie wtedy, gdy wierzytelność powstała z czynności prawnej dokonanej za zgodą małżonka dłużnika. Rozwiązanie to, jak zauważył glosator, wiąże się z próbą dostosowania ustawowego ustroju wspólności majątkowej małżeńskiej do współczesnych realiów społeczno-gospodarczych.

Zdaniem glosatora, optymalnym rozwiązaniem sanacyjnym, byłaby likwidacja powyższego ustroju i zastąpienie go ustrojem rozdzielności majątkowej z wyrównaniem dorobku. Mankamentem obecnych regulacji jest brak rozwiązań, które zapewniałyby, że wierzyciel, który uzyskał prawo zaspokojenia swojej należności z majątku wspólnego, w zakresie określonym przepisami prawa materialnego, nie będzie tej możliwości pozbawiony w wyniku zmiany stosunków majątkowych małżeńskich. Zdaniem komentatora, zasadnicze rozwiązanie problemu ochrony praw

wierzyciela powinno nastąpić przede wszystkim przez powrót do rozwiązań zawartych w art. 44 k.r.o. w jego pierwotnej wersji.

Glosator zgłosił postulat wprowadzenia zasady, że małżonek dłużnika ponosi odpowiedzialność za zobowiązania, na które wyraził zgodę, także po zniesieniu wspólności majątkowej małżeńskiej, do wartości przypadającego mu udziału w majątku wspólnym. W dalszej kolejności należałoby ustanowić zasadę, że zniesienie wspólności majątkowej małżeńskiej nie ma wpływu na bieg egzekucji ze składników majątku wspólnego. Przyjęcie takich rozwiązań zapewniłoby wierzycielowi możliwość realizacji jego uprawnień do zaspokojenia się z majątku wspólnego, który obecnie posiada i jednocześnie wykluczyłoby możliwość pozbawienia go tych uprawnień w wyniku zniesienia wspólności majątkowej małżeńskiej i podziału tego majątku dokonanego w sposób nieuczciwy.

Uchwałę uwzględnił Z. Strus w „Przeglądzie orzecznictwa (Palestra 2010, nr 3, s. 235).

P.G.

*

Prawomocny wyrok oddalający powództwo remitenta wobec jednego ze współwystawców weksla własnego może stanowić podstawę powództwa przeciwegzekucyjnego współwystawcy (art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c.), jeżeli uwzględnia zarzuty wspólne wszystkim współwystawcom (art. 375 § 2 k.c. i art. 47 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. – Prawo wekslowe, Dz.U. Nr 37, poz. 282 ze zm.).

(wyrok z dnia 28 stycznia 2010 r., I CSK 249/09, D. Zawistowski, M. Bączyk, I. Gromska-Szuster, OSNC 2010, nr 9, poz. 124)

Glosa

Piotra Machnikowskiego, Orzecznictwo Sądów Polskich 2010, nr 11, poz. 111

Glosa ma charakter częściowo aprobujący.

Autor podzielił pogląd Sądu Najwyższego o zasadniczej konieczności stosowania przepisów kodeksu cywilnego o solidarności do dłużników wekslowych. Stwierdził, że wymaga to każdorazowo oceny, czy określona sprawa nie została uregulowana w prawie wekslowym.

Komentator wskazał, że zarzuty, którymi może bronić się solidarny dłużnik wekslowy, unormowane zostały w Prawie wekslowym (art. 7, 10 i 17) odmiennie niż w art. 375 § 1 k.c., co wyłącza jego zastosowanie do zobowiązań wekslowych. Do zobowiązań tych, według autora, zastosowanie znajduje natomiast art. 375 § 2 k.c. Glosator podniósł, że wymaga to przyjęcia autonomicznego rozumienia „zarzutów wspólnych wszystkim współdłużnikom” jako zarzutów, na które w świetle prawa wekslowego może się powołać więcej niż jeden dłużnik. Do uznania zarzutu za wspólny nie jest natomiast konieczne, by był to zarzut wspólny dla wszystkich dłużników. Autor stwierdził ponadto, że art. 375 § 2 k.c. ma zastosowanie nie tylko wobec współdłużników zajmujących w zobowiązaniu wekslowym tę samą pozycję, ale także – w ograniczonym zakresie wyznaczonym przez regulację dopuszczalności zarzutów zawartą w prawie wekslowym – wobec współdłużników pełniących w tym zobowiązaniu różne funkcje.

M.P.

ORZECZENIA, KTÓRE ZOSTANĄ OPUBLIKOWANE W OSNC 2011, NR 1

Sporem związanym z zawarciem umowy, o której mowa w art. 21¹ ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (jedn. tekst: Dz.U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631 ze zm.), jest także spór dotyczący treści umowy. Dopuszczalność drogi sądowej w sprawach związanych z zawarciem takiej umowy uzależniona jest od wyczerpania postępowania przed Komisją Prawa Autorskiego, określonego w art. 108 ust. 5 ustawy.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 13 lipca 2010 r., III CZP 1/10, M. Wysocka, T. Bielska-Sobkowicz, D. Dończyk, I. Koper, Z. Kwaśniewski, M. Sychowicz, L. Walentynowicz, OSNC 2011, nr 1, poz. 1)

*

Bieg przedawnienia roszczeń o zwrot nienależnie pobranych opłat za kartę pojazdu na podstawie rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 lipca 2003 r. w sprawie wysokości opłat za kartę pojazdu (Dz.U. Nr 137, poz. 1310) rozpoczyna się od dnia spełnienia świadczenia.

(uchwała z dnia 2 czerwca 2010 r., III CZP 37/10, M. Kocon, S. Dąbrowski, J. Futro, OSNC 2011, nr 1, poz. 2)

*

Przepis art. 192 pkt 3 k.p.c. ma zastosowanie w wypadku zbycia nieruchomości przez dłużnika w toku sprawy o zobowiązanie go do złożenia oświadczenia woli o zawarciu przyrzeczonej umowy sprzedaży tej nieruchomości.

(uchwała z dnia 17 czerwca 2010 r., III CZP 38/10, M. Bączyk, D. Dończyk, K. Tyczka-Rote, OSNC 2011, nr 1, poz. 3)

*

Od zażalenia na postanowienie w przedmiocie odrzucenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia orzeczenia w sprawach o prawa majątkowe pobiera się opłatę podstawową (art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, Dz.U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.).

(uchwała z dnia 17 czerwca 2010 r., III CZP 39/10, M. Bączyk, D. Dończyk, K. Tyczka-Rote, OSNC 2011, nr 1, poz. 4)

*

Na podstawie art. 527 § 1 k.c. wierzyciel może zaskarżyć zgodny wniosek dłużnika i pozostałych uczestników postępowania o podział majątku wspólnego, dział spadku i zniesienie współwłasności, jeżeli w wyniku uwzględnienia tego wniosku przedmioty majątkowe objęte podziałem zostały nabyte przez uczestników postępowania niebędących dłużnikami. Przewidziany w art. 534 k.c. termin biegnie wówczas od dnia uprawomocnienia się postanowienia działowego.

(uchwała z dnia 17 czerwca 2010 r., III CZP 41/10, M. Bączyk, D. Dończyk, K. Tyczka-Rote, OSNC 2011, nr 1, poz. 5)

*

Jeżeli umowa spółki nie stanowi inaczej, mandat członka zarządu wygasa w terminie przewidzianym w art. 202 § 1 k.s.h. także wtedy, gdy według uchwały wspólników powołanie nastąpiło na czas nieokreślony.

(uchwała z dnia 21 lipca 2010 r., III CZP 23/10, A. Górski, B. Myszka, M. Sychowicz, OSNC 2011, nr 1, poz. 6)

*

Dopuszczalne jest zabezpieczenie roszczenia o stwierdzenie nieważności uchwały wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością przez zawieszenie postępowania rejestrowego dotyczącego wpisu zmian na podstawie tej uchwały.

(uchwała z dnia 21 lipca 2010 r., III CZP 49/10, A. Górski, B. Myszka, M. Sychowicz, OSNC 2011, nr 1, poz. 7)

*

Uchwałą zgromadzenia wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością niebędąca zmianą umowy spółki można wyłączyć prawo pierwszeństwa dotychczasowego wspólnika do objęcia udziałów w podwyższonym kapitale zakładowym, chyba że co innego wynika z umowy spółki.

(wyrok z dnia 14 maja 2010 r., II CSK 505/09, B. Myszka, J. Frąckowiak, M. Kocon, OSNC 2011, nr 1, poz. 8)

*

Wydana w postępowaniu sądowym opinia określająca wartość nieruchomości (operat szacunkowy) wymaga potwierdzenia aktualności przez biegłego rzeczoznawcę majątkowego, jeżeli upłynął ustawowy termin do jej wykorzystania w sprawie lub zaistniały okoliczności wymagające potwierdzenia aktualności, niezależnie od upływu terminu do wykorzystania opinii w sprawie (art. 156 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, jedn. tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 261, poz. 2603 ze zm.).

(postanowienie z dnia 20 maja 2010 r., V CSK 13/10, L. Walentynowicz, A. Górski, H. Wrzeszcz, OSNC 2011, nr 1, poz. 9)

*

Sąd rejonowy, rozpoznający skargę na czynność komornika, działa jako sąd pierwszej instancji.

(postanowienie z dnia 21 maja 2010 r., III CZP 28/10, H. Pietrkowski, G. Misiurek, K. Tyczka-Rote, OSNC 2011, nr 1, poz. 10)

*

Naprawienia szkody wyrządzonej spółce z ograniczoną odpowiedzialnością niezwołaniem nadzwyczajnego zgromadzenia wspólników można dochodzić na ogólnych zasadach odpowiedzialności odszkodowawczej.

(wyrok z dnia 15 czerwca 2010 r., II CNP 8/10, W. Katner, T. Bielska-Sobkowicz, B. Ustjanicz, OSNC 2011, nr 1, poz. 11)

*

W sprawie wieczystoksięgowej, w której nie występuje konkurencja wniosków złożonych w różnym czasie, sąd w chwili ich rozpoznania może – w celu zapewnienia w księdze wieczystej prawdziwości wpisów – uwzględnić okoliczności znane mu urzędowo.

(postanowienie z dnia 23 czerwca 2010 r., II CSK 661/09, H. Pietrkowski, I. Koper, K. Zawada, OSNC 2011, nr 1, poz. 12)

INFORMACJE

W dniu 18 listopada odbyła się narada robocza sędziów Izby Cywilnej, w której uczestniczył Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego Stanisław Dąbrowski, pozostający w składzie Izby.

Tematem narady było omówienie zmian kodeksu postępowania cywilnego dotyczących skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia dokonanych ustawą z dnia 22 lipca 2010 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny, ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy - Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. Nr 155. poz. 1037). Wprowadzenie wygłosił sędzia Sądu Najwyższego Jacek Gudowski, po czym odbyła się żywa dyskusja, w której udział wzięli sędziowie Sądu Najwyższego Henryk Pietrkowski, Marta Romańska, Marian Kocon, Dariusz Zawistowski, Iwona Koper, Marek Sychowicz, Mirosława Wysocka, Krzysztof Strzelczyk, Dariusz Dończyk i Tadeusz Wiśniewski oraz członek Biura Studiów i Analiz Karol Weitz.

Dyskusję prowadził Prezes Sądu Najwyższego Tadeusz Ereciński, który omówił także sprawy bieżące Izby oraz powiadomił zebranych o nagrodzie naukowej im. Mikołaja Kopernika Fundacji Miasta Krakowa w dziedzinie prawa, przyznanej przez Polską Akademię Umiejętności prof. dr. hab. Karolowi Weitzowi, członkowi Biura Studiów i Analiz Sądu Najwyższego, wykonującego obowiązki w Izbie Cywilnej. Nagrodę wręczono w Krakowie w dniu 18 października 2010 r.

Dane statystyczne – listopad 2010 r.

Lp.	Rodzaj spraw	Ruch spraw										
		Pozostało z okresu ubiegłego	Wpłynęło	Załatwiono								Pozostało do rozpoznania
				Razem	Sposób załatwienia						Inny sposób	
					Podjęto uchwałę	Oddalono	Zmieniono	Uchylono w całości bądź częściowo	Uwzględniono skargę	Odmówiono przyjęcia do rozpoznania		
1.	CK	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	CSK	1383	219	277	-	30	4	29	-	173	41	1325
3.	CZP, w tym:	34	15	16	12	-	-	-	-	-	4	33
	art. 390 k.p.c.	28	13	15	11	-	-	-	-	-	4	26
	skład 7-miu	6	1	1	1	-	-	-	-	-	-	6
	pełny skład	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
4.	CZ	182	59	67	-	33	4	14	-	-	16	174
5.	CO, w tym	11	32	30	-	1	-	-	-	-	29	13
	art. 401 k.p.c.	2	-	2	-	-	-	-	-	-	2	-
	art. 45, 48 k.p.c.	9	32	28	-	1	-	-	-	-	27	13
6.	CSP	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.	CNP	155	31	55	-	3	-	-	-	16	36	131
8.	CA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9.	CN	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10.	RAZEM	1765	356	445	12	67	8	43	-	189	126	1676

Spis treści

Uchwały.....
Zagadnienia prawne przedstawione do rozstrzygnięcia.....
Glosy
Orzeczenia, które zostaną opublikowane w OSNC 2011, nr 1.....
Informacje.....
Dane statystyczne.....